

POZIV NA REVOLUCIJU NJEŽNOSTI UZ PRVU OBLJETNICU PAPINSKE SLUŽBE PAPE FRANJE

Anton TAMARUT

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
tamaruta@theo.kbf.hr

Uz prvu obljetnicu papinske službe pape Franje mogli smo čuti i pročitati o njemu različite dojmove i mišljenja. Prema nekim promatračima s njemačkoga govornog područja, autentični nastup, skromnost i hod prema ljudima na egzistencijalnim rubovima društva, već sada su papu Franju učinili »Papom reformi« (*Reformpapst*). Prema Franzu Gruberu, profesoru dogmatske teologije iz Linza, s papom Franjom je u Crkvu ušao proljetni vjetar. Hoće li po njemu u Crkvi doći i do »plodnog ljeta«, još je rano reći, jer to, prema profesoru Gruberu, Papa ne može ostvariti sâm. Papa Franjo je već dosada učinio puno jer je stvorio novo ozračje (*Aufbruchsstimmung*) i probudio radost zbog pripadnosti Crkvi i katoličkoj vjeri. Papa Franjo, »jednostavni muž Crkve s velikom osobnom stabilnošću«, dok se u svojoj velikoj ljubavi prema Crkvi ne ustručava na njezin račun iznijeti i oštre kritike, jedne zadivljuje, a druge začuđuje. Augustine Loorthusamy, predsjednik *Međunarodnoga katoličkog udruženja za komunikaciju* (SIGNIS), osvrnuvši se na dosadašnji pontifikat pape Franje, ustvrdio je na Svjetskom kongresu Udruženja u Rimu krajem veljače ove godine kako papa Franjo u svojim obraćanjima nije rekao ništa novo »ali je pokazao veliku poniznost, prenio je riječi u djela, pokrenuo je svijet, uklopio se i probudio ono što nam je svima u srcu«.

O tome koliko je kao osoba zanimljiv, i u svojoj običnosti neobičan, svakako govori i to što je u prosincu 2013. godine u njujorškom časopisu *Time* izabran za osobu godine. U sklopu iznimne medijske pozornosti koju njegova osobnost plijeni na različitim stranama svijeta treba istaknuti činjenicu da je čak i u Kini, na XV. međunarodnom kineskom novinarskom forumu, održanom 15. prosinca 2013. u pokrajini Hainan, papa Franjo izabran u skupinu deset najvažnijih ljudi na svijetu u 2013. godini. Na ljestvici je zauzeo visoko treće mjesto. To je prvi put da se neki vjerski poglavar, a onda i papa, uopće našao u takvoj skupini. U razgovoru s Ferrucciom de Bortolijem, objavljenom u talijanskom dnevniku *Corriere della Sera* dana 5. ožujka 2014. godine papa Franjo je o sebi rekao kako voli biti među ljudima, s onima koji pate; voli obilaziti župe. Ne sviđaju mu se ideološka tumačenja, svojevrсна mitologija o papi Franji. Ne voli kada ga se opisuje kao nekog *supermana*, neku zvijezdu. To mu se čak čini uvredljivim. »Papa je čovjek koji se smije, plače, spokojno spava i ima prijatelje kao i svi drugi. Normalna osoba.«

Na sugestivno pitanje novinara u istom razgovoru: »Nježnost i milosrđe su bit Vaše pastoralne poruke...«, papa Franjo je odgovorio: »I evanđelja. To je središte evanđelja. Inače se ne može razumjeti Isusa Krista, nježnost Oca koji ga šalje da nas sasluša, izliječi, spasi.« Naime, od homilije koju je papa Franjo izgovorio uz početak papinske službe na svetkovinu sv. Josipa, 19. ožujka 2013. godine ta se dva izraza: *nježnost* i *milosrđe* gotovo redovito nalaze u njegovim prigodnih nagovorima i dnevnim jutarnjim homilijama. Podsjetimo samo na papinu božićnu poruku, kada je, najprije na ponoćki, u homiliji istaknuo kako se u Isusu pojavila milost, milosrđe, Očeva nježnost, a u podnevnom blagoslovu *Urbi et Orbi* pozvao sve da dopuste srcu da se zagrije Božjom nježnošću. »Potrebni smo njegovih milovanja«, ustvrdio je papa Franjo, i dodao kako ona ne stvaraju rane, naprotiv: »Božja milovanja nam daju mir i snagu.«

Dok smo kao kršćani na izraz *milosrđe* navikli, jer se inače često koristi u Svetome pismu, u vjerničkoj pouci i poruci, pa tako nije bio rijedak ni u rječniku prethodnika pape Franje, dotle nam se izraz *nježnost* učinio novim i svježim, dosada rijetko upotrebljavanim u javnim nastupima i objavljenim spisima rimskih biskupa i Petrovih nasljednika. U prvi trenutak s tim se izrazom u ustima pape Franje nisu snašli ni svi televizijski prevoditelji papine »nastupne« homilije u kojoj je govorio o svetom Josipu kao *custosu*, čuvaru Marije i Isusa, a zatim i čuvaru Crkve, te u tom sklopu naglasio *nježnost* kao važnu odliku osobe kojoj je povjereno poslanje čuvara. Tako je npr. i prevoditelj, ujedno i teolog, na Hrvatskoj televiziji uporno i dosljedno (šest puta, koliko je Papa izraz upotrijebio) talijanski izraz »*tenerenza*« preveo s hrvatskom riječju

»blagost« za koju inače u talijanskom jeziku postoji prikladniji izraz »*mitezza*«. Nježnost, naglasio je u toj prilici papa Franjo, »nije krepost slabih, naprotiv, ona je odlika snažna duha i pokazatelj čovjekove sposobnosti da bude pažljiv, suosjećajan, otvoren prema drugome, da ljubi«.

Prema papi Franji, poslanje čuvanja za koje je potrebna krepost nježnosti proteže se na svako Božje stvorenje, na cijeli svijet u kojemu živimo. Tu poruku nalazimo već u Knjizi Postanka, susrećemo je oprimjerenu u svetom Franji Asiškome, svecu po kojem je papa Franjo izabrao svoje ime i koji, čini se, papi Franji nije samo uzor ljubavi prema siromasima nego i nadahnuće za svojevrsnu teologiju nježnosti. U svjetlu takve praktične teologije posebno smo pozvani čuvati jedni druge u braku, obitelji, prijateljskim vezama, »čuvati ljude, brinuti se za sve, za svaku osobu, s ljubavlju, osobito za djecu, starije, one koji su najslabiji, koji su često posljednji na koje mislimo«. Papa Franjo naglašava kako se i njegova služba sastoji u tome da poput svetoga Josipa čuva cio Božji narod i obuhvati »s ljubavlju i nježnošću čitav ljudski rod, osobito najsiromašnije, najslabije, najmanje, one koje Matej nabraja na posljednjem sudu o ljubavi: gladna, stranca, gola, bolesna, zatočena (usp. Mt 25,31-46)«. Prema papi Franji: »Čuvati stvoreni svijet, svakoga muškarca i ženu, s pogledom nježnosti i ljubavi, znači otvoriti obzor nade, znači omogućiti svjetlu da se probije kroz guste oblake, znači donositi toplinu nade.«

Teologija nježnosti posebno je istaknuta u Apostolskoj pobudnici pape Franje *Evangelii gaudium*. U njoj Papa piše: »Svako je ljudsko biće predmet Gospodinove beskrajne nježnosti i on sam prebiva u njegovu životu. Isus Krist je darovao svoju dragocjenu krv za tu osobu. Bez obzira na njezin vanjski izgled, svaka je osoba *neizmjerljivo sveta i zaslužuje našu ljubav i naše predanje*« (EG 274). Prema papi Franji, ako uspijemo pomoći samo jednoj osobi da živi bolje, već je to dovoljno da opravda dar našega života. Da papa Franjo pod nježnošću ne misli tek na neku neobvezujuću, površnu i sladunjavu gestu i osjećaj, nego da je riječ o djelatnoj, predanoj i hrabroj ljubavi, o ljubavi koja se daje raniti potrebom drugih za blizinom i ljubavlju, jasno proizlazi iz sljedećih riječi: »Ponekad smo u napasti da budemo ona vrsta kršćana koja se drži na pristojnoj udaljenosti od Gospodinovih rana. Ali Isus želi da dotaknemo ljudsku bijedu, da dotaknemo ispaćeno tijelo drugih. Čeka da prestanemo tražiti ona osobna i zajednička skloništa koja nam omogućuju da se držimo podalje od vrtloga ljudskih drama i da umjesto toga uistinu prihvatimo susresti se s konkretnom stvarnošću drugih ljudi i upoznamo snagu njegove nježnosti« (EG 270). Teologija nježnosti pape Franje svoje ishodište i čvrsto uporište nalazi u otajstvu utjelovljenja: »Sin Božji nas je, u svojem utjelovljenju, pozvao na revoluciju

nježnosti« (EG 88). Ta revolucija nježnosti posebno odzvanja u Pavlovim riječima, koje je papa Franjo parafrazirao u svojoj ovogodišnjoj korizmenoj poruci: »Postao je siromašan da nas obogati svojim siromaštvom« (usp. 2 Kor 8,9). Prema papi Franji, bližnji u potrebi predstavlja neku vrstu živoga teološkog udžbenika: »Svaki put kada se susretnemo s nekim ljudskim bićem u ljubavi, dovodimo se u situaciju da naučimo nešto novo o Bogu« (EG 272).

Papi Franji je u Apostolskoj pobudnici *Evangelii gaudium* posebno stalo naglasiti društvenu dimenziju evanđelja, a njoj je tuđ svaki pokušaj bijega od drugih i sklanjanje u svoju udobnost ili u uski krug prijatelja. Evanđelje nas uvijek poziva da se »upustimo u rizik susreta s licem drugoga, s njegovom fizičkom prisutnošću, koja za nas predstavlja izazov, s njegovom boli i njegovim zahtjevima, s njegovom radošću koja se prenosi na nas u bliskoj i neposrednoj interakciji« (EG 88). Takav pak odnos nije moguće ostvariti sofisticiranim uređajima, ekranima i sustavima koji se mogu upaliti i ugasiti na daljinsko upravljanje, upozorava na istome mjestu Papa. »Istinska vjera u utjelovljenje Božjega Sina neodvojiva je od sebedarja, od pripadnosti zajednici, od služenja, od pomirenja s drugima« (EG 88). Zato i »Crkva mora biti mjesto besplatnog milosrđa, gdje se svi mogu osjećati prihvaćenima i voljenima, da im je oprošteno i da su potaknuti živjeti prema dobrom životu evanđelja« (EG 92). Crkva ne smije biti carinarnica, nego očev dom, »gdje ima mjesta za svakoga s njegovim tegobnim životom« (EG 47).

Kako je u »nastupnoj« homiliji, krepost nježnosti povezao sa svetim Josipom, tako je slično papa Franjo na kraju apostolske pobudnice *Evangelii gaudium*, istu krepost istaknuo u Blaženoj Djevici Mariji: »Svaki put kada promatramo Mariju ponovno vjerujemo u revolucionarnu snagu nježnosti i ljubavi. U njoj vidimo da poniznost i nježnost nisu vrline slabih, već jakih, koji nemaju potrebu za tim da loše postupaju s drugima kako bi se osjećali važnima« (EG, 288). U Mariji su sretno povezane dinamika pravednosti i nježnosti, kontemplacije i hoda prema drugima, pa je ona prema mišljenju pape Franje upravo s tih razloga Crkvi uzor za novu evangelizaciju (usp. *Isto*).

Mogli bismo zaključiti: prva godina papinske službe pape Franje označena je pozivom na revoluciju nježnosti i milosrđa, na pokazivanje područja gdje bi se ona neodgodivo trebala dogoditi, na »periferiji društva«, na područjima materijalnoga, moralnog i duhovnog siromaštva, među siromasima. »Za Crkvu je«, podsjeća papa Franjo, »opredjeljenje za siromašne prije teološka, nego kulturna, sociološka, politička ili filozofska kategorija« (EG 198), pa on stoga, prvenstveno iz kristoloških razloga, želi »siromašnu Crkvu za siromašne« (*Isto*). U siromašnima smo pozvani otkriti Krista, »posuditi im naš glas

u njihovim traženjima, ali također biti njihovi prijatelji, slušati ih, razumjeti i prihvatiti tajanstvenu mudrost koju Bog želi preko njih podijeliti s nama« (*Isto*).

Prema Papinim razmišljanjima, za revolucijom nježnosti i milosrđa danas posebno vabe društvene i crkvene institucije, brak i obitelj, te će upravo njima biti posvećene dvije naredne sinode biskupa, ovogodišnja, izvanredna, i dogodine, 2015., redovita. Bit će to bez sumnje za Crkvu težak i važan ispit na putu nove evangelizacije. Jedno je sigurno: taj ispit mogu položiti samo oni koji iz otajstva utjelovljenja Sina Božjega crpe vjeru u revolucionarnu snagu nježnosti i ljubavi; oni mušev i žene u kojima je povezana dinamika pravednosti i nježnosti, kontemplacije i hoda prema drugima.